

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор

Максим Гальченко

« 25 » травня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ»

для підготовки фахівців галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»
освітньо-наукова програма «Освіта та розвиток обдарованої особистості»

Київ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія освіти в цифровому просторі» для аспірантів, які навчаються за галуззю знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», освітньо-науковою програмою «Освіта та розвиток обдарованої особистості», 17 с.

Розробники:

Ільїн Володимир Васильович, доктор філософських наук, професор;

Гальченко Максим Сергійович, доктор філософських наук.

Робоча програма затверджена на засіданні відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих (протокол № 5 від «16» травня 2022 р.)

Завідувач відділу інноваційних технологій
в освіті обдарованих,
доктор педагогічних наук, доцент

Іван Волощук

Схвалено вченою радою Інституту обдарованої дитини НАПН України
(протокол № 6 від 25 травня 2022 р.).

Голова вченої ради

Максим Гальченко

1. Опис предмета навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Нормативна	
Модулів – 2	011 «Освітні, педагогічні науки», освітньо-наукова програма «Освіта та розвиток обдарованої особистості»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120		1	
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи аспіранта – 5 год.	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	1	
		Лекції	
		20 год.	
		Семінарські	
		20 год.	
		Практичні	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Вид контролю: іспит	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:2.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: узагальнення знань аспірантів у сфері освіти на філософсько-методологічному рівні, а також їх залучення до осягнення ідеї освіти в якості соціокультурного феномену та вироблення їх власної концепції і освіти; сприяння формуванню системи цінностей аспірантів шляхом поглибленого розуміння сучасного світу та ставлення людини до нього.

Завдання дисципліни «Філософія освіти у цифровому просторі»:

1. Особливості предметного змісту філософії освіти в історії і сьогодні.
2. Соціокультурні функції філософії освіти та методологічні принципи і методи сучасного навчання.

3. Сутність освіти як соціального інституту.
4. Вплив освіти на формування особистості в контексті суспільного життя.
5. Основні парадигми розвитку освіти та його закономірності.
6. Результати освітнього процесу та критерії його оцінки.
7. Головні завдання освіти в реальності цифрового світу.
8. Виявляти та аналізувати тенденції розвитку сучасної освіти.
9. Здійснювати обґрунтування формування освіти в цифровому просторі.
10. Аналізувати теоретичні джерела, узагальнювати їхній зміст за науковими критеріями.
11. Здійснювати власні дослідження відповідно до вимог, визначених програмою навчального курсу.
12. Розширювати сфери праксеологічного застосування принципів філософії освіти у професійно-педагогічній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні опанувати **програмні компетентності**.

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі освітніх, педагогічних наук та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні (ЗК):

ЗК-1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями, та академічної доброчесності в наукових дослідженнях.

ЗК-3. Здатність до формування, абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей / креативності при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми науково-педагогічного характеру.

Спеціальні (СК):

СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості.

СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості.

СК-5. Здатність застосовувати якісні та кількісні методи при проведенні наукових педагогічних досліджень в галузі обдарованості / обдарованості особистості.

СК-8. Здатність здійснювати філософсько-освітню діяльність у сфері педагогіки та психології обдарованості на всіх освітніх рівнях.

Очікувані програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.

ПРН 4. Вміти здійснювати систематичний огляд, системний аналіз, креативний дослідницький синтез нових знань та складних ідей, їх критичне осмислення й усвідомлення для проведення педагогічних досліджень; вміти розробляти та реалізовувати проєкти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання і професійну практику та розв'язати значущі педагогічні проблеми; вміти приймати стратегічні рішення; оцінювати ризики; виявляти лідерство та повну автономність і відповідальність під час їх реалізації.

ПРН-6. Вміти ставити науково-педагогічні проблеми, обґрунтувати їх новизну, розробляти й удосконалювати категоріальний апарат педагогічних досліджень формулювати мету, завдання і гіпотезу дослідження, створювати програму (теоретичного, експериментального) педагогічного дослідження та реалізовувати її; системно оцінювати результати науково-дослідної роботи; формулювати висновки і складати рекомендації для практичного впровадження її результатів у дослідницько-педагогічну практику та систему вищої освіти; визначати перспективи подальших досліджень.

ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні філософські знання у галузі обдарованості особистості, за якою аспірант проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній освітній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ПРН-9. Знати принципи планування наукових досліджень та вимоги академічної доброчесності в освітній галузі; дотримуватися етичних норм, доброчесності та авторського права в проведенні наукових досліджень щодо обдарованості, презентації їх результатів в організації освітньої і професійно-педагогічної діяльності.

ПРН-10. Знати яким чином розробляти і застосовувати філософську методологію дослідження з урахуванням різних педагогічних концепцій, теорій, підходів, парадигм, шкіл, незалежно від їх спрямованості; визначати

стратегічний план дослідження в області обдарованості; усвідомлювати способи створення нового філософського знання; розвивати шляхи вирішення нових освітніх проблем і реалізовувати нові ідеї в області обдарованості.

ПРН-11. Вміти розробляти і управляти філософсько-освітніми і творчими професійно-педагогічними проектами у галузі обдарованості особистості.

ПРН-12. Вміти вибирати і доречно використовувати теоретичні (якісні) і релевантні критеріям і показникам емпіричні методи та технології педагогічного дослідження; застосовувати методи діагностики обдарованості, технології та методи статистичної обробки емпіричних даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; вибирати або створювати ефективні методиками емпіричного педагогічного дослідження відповідно до критеріальних показників наукової розвідки у сфері обдарованості.

ПРН-14. Вміти керуватися у викладацькій діяльності принципами взаємодії з учасниками освітнього процесу; вміти вибудовувати освітній процес та взаємодію з обдарованими здобувачами освіти з урахуванням закономірностей їхнього психічного розвитку й зони найближчого розвитку; застосовувати сучасні та нові інтерактивні методи і форми навчання; аналізувати результати процесу їх використання в академічних групах; розробляти і рецензувати методичні рекомендації та навчальні посібники; вміти формувати освітнє середовище та використовувати професійні надбання в реалізації завдань інноваційної освітньої політики в області обдарованості.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Предметний зміст філософії освіти

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

Поняття філософії освіти, її предмет і завдання. Дуалізм філософії освіти. Філософія освіти як сфера пізнання: об'єкт, предмет дослідження, методологічні функції. Особливості філософського осягнення освіти. Формальна, неформальна та інформальна освіта. Людинотворча місія освіти. Ідея освіти та її витoki. Поняття «освіта» та його дискурс. Основні концепції освіти: концепція гармонійної цілісності, релятивістсько-плюралістична концепція, синтетична концепція. Освіта як соціальний інститут. Теоретична і практична педагогіка. Особливості філософського і наукового знання та їх місце в системі освіти. Сучасне розуміння предмету філософії освіти.

ТЕМА 2. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

Педагогічні ідеї Платона та Арістотеля. Проблема навчання в християнській патристиці. Принципи і методи навчання у схоластичній філософії. Ідеї освіти і навчання в гуманістів епохи Ренесансу. Концепція освіти в творчості Я.А. Коменського. Філософія освіти в епоху Нового часу: Р. Декарт, Дж. Локк, Г. Лейбніц. Створення Академій в Європі. Філософія освіти в епоху Просвітництва: Енциклопедисти і моделі навчання.

ТЕМА 3. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЬОГО ДИСКУРСУ

Світоглядний та методологічний плюралізм досліджень філософії освіти. Англо-американська традиція філософії освіти. Дж. Д'юї і «філософія дії». Західна філософія освіти: провідні напрями. Аналітична філософія освіти. Критико-раціоналістична філософія освіти. Метاپарадигмальні інтенції філософії освіти. Принцип проліферації теорій (П. Фейерабенд). Змінність освітніх парадигм. Тип наукової раціональності та зміст освіти. Криза класичної парадигми освіти. Постнекласичне осмислення освіти. Трансгуманітарний потенціал філософії освіти. Стратегія філософії освіти як фундаментальна наукова проблема: аксіологічний та гуманітарно-культуротворчий підходи.

ТЕМА 4. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКІЙ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІЙ ТРАДИЦІЇ

Заснування і розвиток своїх освітніх інституцій. Вироблення критеріїв освіченості. Визначення наукових, філософських та релігійних пріоритетів в освіті. Формування вітчизняної філософсько-освітньої стратегії. Братства. Острозька академія. Києво-Могилянська академія. Поєднання світової філософії з українськими світоглядними орієнтирами. Кордоцетризм і раціоналізм. Ідея Сковороди про «сродну працю», про шлях кожної людини до Бога. Філософія «серця» Сковороди як вчення про досягнення людиною щастя. Київська академічна традиція ХІХ – початку ХХ ст.

Модуль 2. Філософія освіти в парадигмі інформаційно-цифрового простору

ТЕМА 5. МОДУС ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В ПАРАМЕТРАХ ДИГІТАЛІЗАЦІЇ

Новий знаннєвий фундамент. Епоха ф'южн і розпад традиційних цінностей. Підміна понять і зміна стартових позицій. Освіта в системі соціального замовлення. Рейтинг шкіл і вузів. Кардинальна зміна пріоритетів.

Система освіти в параметрах дигітальної культури. Людина творча і людина дигітальна – точки перетину. Матриця сучасної освіти. New-знання. Вирішальна мотивація. Особистісне зростання. Подолання стереотипів. Кейси, квести, тренінги і проекти. Нові знання і виклики інновацій. Особливості соціального вибору в умовах цифрової реальності. Цифрова, фінансова, соціальна грамотність. Професійність і компетентність в умовах дигітальної культури. Проблема наукової освіти.

ТЕМА 6. ОСНОВНІ ЦІЛІ, ЦІННОСТІ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Філософське розуміння категорій «ціль» і «цінність». Осягнення освіти як цінності. Філософське осягнення цінностей консерватизму та лібералізму в освітніх концепціях. Національні й загальнолюдські цінності та їх роль у сучасній освіті. Вплив цілей і цінностей на зміст і методи освіти. Ідеал освіченості. Освіченість як іншість в цифрову епоху. Освіта і особистість. «Номо educatus» – новий тип людини. Єдність мети і результатів освіти. Загальна мета і її результати. Проміжна мета і результати освіти. Поняття якості освіти. Філософія освіти як методологія і теорія сучасної освіти.

ТЕМА 7. ОСОБЛИВОСТІ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Місце філософії освіти в системі глобальної дигіталізації. Наука і освіта – визначальні чинники суспільного розвитку. Суспільство знань. Сукупний інтелект нації та її конкурентоспроможність. Освіта впродовж життя. Філософія освіти про мотиви особистісного зростання. Поняття освітнього простору та принципи його формування. Освітні інституції. Зародження і трансформація ідеї університету. Університет у сучасному світі. Закономірності розвитку освіти. Регіональна і національна системи освіти. Сфера філософії освіти. Національний і глобальний освітній простір.

ТЕМА 8. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ В СТРАТЕГІЯХ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

Поняття людського розвитку. Освіта в структурі індексу розвитку людини. Теорія «людського капіталу». Впровадження інноваційних методик викладання та навчання. Запровадження нової системи оцінки отриманих знань. Переосмислення ролі наставництва та консультування. Наближення освіти до місця проживання. Дистанційна освіта. Космополізація вищої освіти як вимога часу. Лідерство в процесі управління навчальними закладами. Кризи в освіті як перехід від «хаосу» до «порядку». Масова освіта: потреби особистості та суспільства. Філософія і освіта майбутнього.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
Л.		Пр. (сем.)	Інд.	СР	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Модуль 1. Предметний зміст філософії освіти					
Тема 1. Філософія освіти в структурі соціально-гуманітарного знання	14	2	2		10
Тема 2. Філософія освіти в контексті розвитку історії педагогіки	14	2	2		10
Тема 3. Методологічні принципи філософсько-освітнього дискурсу	18	4	4		10
Тема 4. Філософія освіти в українській інтелектуальній традиції	14	2	2		10
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10		40
Модуль 2. Філософія освіти в парадигмі інформаційно-цифрового простору					
Тема 5. Модус філософії освіти в параметрах дигіталізації	14	2	2		10
Тема 6. Основні цілі, цінності та закономірності розвитку освіти в сучасному світі	14	2	2		10
Тема 7. Особливості філософії освіти в системі інформаційно-цифрової реальності	14	2	2		10
Тема 8. Філософія освіти в стратегіях розвитку людини	18	4	4		10
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10		40
Усього годин	120	20	20		80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Феномен освіти і проблема знання в сучасному світі	2
2.	Основні теорії сучасної освіти	2
3.	Філософія освіти в європейській і вітчизняній інтелектуальній традиції	4
4.	Філософія освіти в інформаційно-цифровому просторі	2
5.	Освіта в системі дигітальної культури: «філософія як alter ego культури селфі»	2
6.	Університет як феномен європейської філософії освіти	2
7.	Освіта впродовж життя як фактор особистісного зростання в мінливому світі	2
8.	Антропологічний вимір філософії освіти в умовах дигіталізації	4
	Разом	20

6. Теми практичних занять (не передбачається)

7. Теми лабораторних занять (не передбачається)

8. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія освіти в цифровому просторі» спрямовано на поглиблення теоретичних знань, розвиток самостійного мислення і набуття вмінь опрацювання наукової літератури, що сприяє формуванню професійності і компетенцій фахівців з вищою освітою.

Завдання для самостійної роботи аспірантів відповідно до теми заняття

№	Назва питань	Кількість годин
1	Синергетичний, соціокультурний та інституційний підходи у дослідженні освіти	10
2	Природа знання, його джерела та межі. Знання та інформація.	10
3	Філософія освіти в системі класичної раціональності	10
4	Філософія прагматизму та її версія освітнього процесу	10
5	Філософія освіти в системі некласичної раціональності. Проблема «корисного» знання.	10
6	Творче мислення як проблема дигітальної культури	10
7	Вища освіта в предметному полі філософії освіти: проблеми і виклики	10
8	Філософія освіти в контексті радикальної зміни цінностей: перспективи людини	10
	Разом	80

Від аспірантів *вимагається*:

1. Ведення тематичного словника.
2. Опрацювання літератури з кожної теми за формою, яка обирається самостійно (план-конспект, опорний конспект, тези, таблиця, схема тощо). Список рекомендованої літератури до кожної теми можна доповнити науковими джерелами, які аспірант підібрав самостійно. Доцільно порівнювати виклад (або зміст) матеріалу з визначеного питання в різних джерелах.
3. Застосовуючи набуті знання аналізувати проблеми філософії освіти у їх зв'язку із тенденціями розвитку сучасної освіти з позиції різних напрямів філософії.
4. Застосовувати знання фундаментальних понять, ідей та концепцій соціальної філософії та антропології у власних наукових дослідженнях, а також у комплексному аналізі явищ і процесів в сфері сучасної освіти.
5. Виконати завдання на розвиток й оцінку власної навчально-професійної діяльності, визначення рівня сформованості професійної компетентності.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з навчальної дисципліни «Філософія освіти в цифровому просторі» – це вид науково-дослідної роботи аспіранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його освітньої компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчальної дисципліни, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах робочої навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або один із змістових блоків навчальної дисципліни.

Аспірант повинен обґрунтувати наукове дослідження у вигляді творчого проекту, презентації у програмі PowerPoint, що охоплює змістовий блок однієї з тем; орієнтовна структура ІНДЗ у вигляді творчого проекту – зміст, вступ, основна частина, висновки (проектне рішення), список використаних джерел, додатки. Один із додатків – Презентація у програмі PowerPoint; наукове дослідження у вигляді наукового реферату; орієнтовна структура ІНДЗ у вигляді наукового реферату – зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел; наукове дослідження у вигляді есе.

Тема творчого проекту визначається аспірантом і узгоджується з викладачем. Рекомендовані напрями:

1. Освіта і особистість в цифровому просторі.
2. Сучасний стан розв'язання проблеми обґрунтування знання у співвідношенні з інформацією.
3. Філософія освіти ХХІ століття: проблеми, виклики і перспективи.

У табл. 1 подано відповідно критерії оцінювання наукового дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, шкалу оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту, наукового реферату, есе.

Таблиця 1

Критерії оцінювання наукового дослідження у вигляді наукової розробки

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності	5

3.	Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	5
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	5
6.	Розробка і захист наукового проекту у програмі PowerPoint (Презентація)	5
7.	Визначити основні напрямки розвитку філософії освіти в період епохи раціональності (Модерн)	5
8.	Здійснити аналіз методологічних принципів філософії освіти – раціоналізму, позитивізму, прагматизму	5
9.	Описати роль філософії освіти в умовах інформаційно-цифрової реальності	5
10.	Провести аналіз взаємозв'язку філософії освіти з принципами дигітальної культури та дигітальної освіти	5
Разом		50

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень аспірантів з навчальної дисципліни «Філософія освіти в цифровому просторі».

10. Методи навчання

I група методів

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи – розповідь-пояснення, бесіда, лекція;
- наочні методи – ілюстрація, демонстрація;
- практичні методи: вправи, практичні роботи;
- емпіричні методи;
- теоретичні методи;
- репродуктивні методи;
- евристичні методи.

II група методів

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

III група методів

Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

IV група методів

Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

11. Методи контролю

Оцінювання ІНДЗ, тестовий контроль успішності аспірантів.

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти

T1*	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	ІНДЗ**	Разом
5***	5	5	5	5	5	5	5	50****	100

Примітка: * T1, T2 ... T8 – теми.

**ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідне завдання.

***5 – максимальна сума балів, яку можна набрати за тему.

****50 – максимальна сума балів, яку можна набрати за виконання ІНДЗ.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна:

1. Гальченко М.С. Творче мислення: діяльність, наука, людина: монографія / М.С. Гальченко. – К.: ІОД НАПН України, 2018. – 366 с.
2. Губерський Л.В., Кремень В.Г., Ільїн В.В. Ескізи про мудрість. Від міфу до істини: навч. посібник / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – 317 с.
3. Губерський Л.В., Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: історія, суспільство, освіта / Л.В. Губерський, В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – 591 с.
4. Дьюї Дж. Реконструкція в філософії. Проблеми человека / Дж. Дьюї. – М.: Республика, 2003. – 494 с.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Ідея Університету: Антологія / Упоряд.: М.Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська; відп. ред. М.Зубрицька. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.: іл.
7. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

8. Каку М. Будущее разума / М. Каку. – М.: Альпина нон-фикшн, 2016. – 502 с.
9. Кант И. Ответ на вопрос: Что такое просвещение? / И. Кант // Сочинения в восьми томах. – М.: Чоро, 1994. – Т.8. – С. 29 – 37.
10. Карпов А.О. Современная теория научного образования: проблемы становления / А.О. Карпов // Вопросы философии. – 2010. – № 5. – С. 15-24.
11. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 420 с.
12. Князева Е.Н. Пробуждающее образование / Е.Н. Князева // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 369-387.
13. Коменский Я.А. Пансофическая школа, то есть школа всеобщей мудрости / Я.А. Коменский // Избранные педагогические сочинения. В 2-х т. – Т.2. – М.: Педагогика, 1982. – 576 с.
14. Кравченко А.А. Архетип учителя: ідея, образ, відповідальність: монографія / А.А. Кравченко. – Львів: Вид-во «Ліга-Прес», 2013. – 416 с.
15. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Національне і глобальне: економіка, культура, освіта / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
16. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 368 с.

Додаткова:

1. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Людина у викликах цивілізації: від минулого до майбутнього: Людина. Освіта. Соціум: монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – Київ: Грамота, 2020. – 248 с.
2. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: Логос, Софія, Розум / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2006. – 432 с.
3. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б. Кримський. – К.: ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
4. Ліпін М.В. Освіта в модифікаціях сучасного світу: монографія / М.В. Ліпін. – К.: КНТЕУ, 2018. – 340 с.
5. Морен Эдгар. Образование в будущем: семь неотложных задач / Э. Морен // Синергетическая парадигма. Синергетика образования. – М.: Прогресс-Традиция, 2007. – С. 24-96.
6. Ортега-и-Гассет Х. Миссия Университета / Х. Ортега-и-Гассет; [пер. с исп. М. Н. Голубевой; ред. перевода А. М. Корбут; под. общ. ред. М. А. Гусуковского]. – Минск: БГУ, 2005. – 104 с.
7. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу / С. Пінкер. – К.: Наш формат, 2019. – 560 с.

8. Пролеев С.В., Шамрай В.В. Освітній проект модерну та сучасний університет / С. Пролеев, В. Шамрай // Філософія і методологія розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. – К.: Педагогічна думка, 2011. – С. 154-179.
9. Спиваковский В.М. Образовательный взрыв / В.М. Спиваковский. – К.: ЧФ «МУВЦ «Гранд-Экспо», 2011. – 436 с.
10. Творча особистість в контексті освіти інформаційно-цифрової реальності: колективна монографія / авт. кол.: В.Г. Кремень, В.В. Ільїн, Є.Р. Борінштейн, М.С. Гальченко, М.В. Ліпін, Д.В. Погрібна, Н.В. Савчук, О.А. Федорчук. – Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. – 320 с.
11. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття / Ю.Н. Харарі. – Київ: Форс Україна, 2018. – 416 с.
12. Эпштейн М. От знания – к творчеству. Как гуманитарные науки могут изменять мир / М. Эпштейн. – М.; СПб.: Центр гуманитарных инициатив, 2016. – 480 с.
13. Hare W., Portelli J. P. Philosophy of Education: Introductory Readings. – Brush Education, 2013. – 400 p.
14. Matthews M. R. International handbook of research in history, philosophy and science teaching. – Dordrecht : Springer, 2014. – 256 p.
15. Paulsen M. B. Higher education: Handbook of theory and research. – Springer, 2014. – 260 p.

14. Інформаційні ресурси

1. http://pidruchniki.com/1584072032609/filosofiya/filosofiya_osviti
2. No Child Is Just Born Gifted: Creating and Developing Unlimited Potential. Barbara Clark is a past-president of the National Association for Gifted Children (NAGC). 2016. URL:
<https://www.nagc.org/blog/no-child-just-born-gifted-creating-and-developing-unlimited-potential>
3. Gifted Children: How to Bring Out Their Potential. Enrichment activities can provide for very bright kids. By Christian Fischer. Scientific american mind august. 2008. URL:
<https://www.scientificamerican.com/article/coaching-the-gifted-child/>
4. Excellence for high potential and gifted students. 2019. URL:
<https://education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/school-excellence-and-accountability/school-excellence-in-action/effective-improvement-measures-and-strategies/excellence-for-high-potential-and-gifted-students>
5. Can Personal Goal Setting Tap the Potential of the Gifted Underachiever? Dominique Morisano Bruce M. Shore 2010. URL:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02783193.2010.508156>

6. Ellen D. Fiedler. Gifted Children: The Promise of Potential/The Problems of Potential. Handbook of Psychosocial Characteristics of Exceptional Children. 1999. С. 401-441. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4757-5375-2_16
7. Sandra Laujin. Psychotherapist, Psychologist, Neuropsychologist in Hong Kong. 2021. URL: <https://sandalaujin.com/gifted-child?lang=en>
8. Pamela R. Clinkenbeard. Motivation and gifted students: implications of theory and research pamela. Clinkenbeard. University of Wisconsin-Whitewater. Psychology in the Schools, Vol. 49(7), 2012. P.1-10. URL: https://www.arts.unsw.edu.au/sites/default/files/documents/Motivation_and_Gifted_Students.pdf
9. High potential learners. 2021. URL: <https://www.birchcopse.co.uk/high-potential-learners>
10. Abu-Hamour, Bashir; Al-Hmouz, Hanan. A Study of Gifted High, Moderate, and Low Achievers in Their Personal Characteristics and Attitudes toward School and Teachers. International Journal of Special Education, v. 28 n. 3 p. 5-15. 2013. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1024419>

15. Запитання для контролю знань аспірантів

1. Філософія та освіта, їх взаємозв'язок. Об'єкт та предмет філософії освіти.
2. Особливості філософського осягнення освіти.
3. Антропологічний вимір освітніх практик та інституцій.
4. Аксіологічна сутність філософії освіти як вимога сучасності. Основні цінності освіти.
5. Головні види сучасної освіти: формальна, неформальна та інформальна. Які знаєте Ви?
6. Охарактеризуйте концепції освіти: гармонійної цілісності, релятивістсько-плюралістична концепцію, синтетичну концепцію.
7. Філософія освіти і сучасне соціально-гуманітарне знання: тенденції взаємозв'язку та взаємовпливу.
8. Теорія педагогіки в системі філософського знання, її відмінність від філософії освіти.
9. Знання, інформація, дані, їх співвідношення. Різноманітність форм знання.
10. Основні напрями сучасного освітньо-філософського дискурсу.
11. Синергетика як напрям постнекласичного осмислення освіти.
12. Філософські основи нової парадигми освіти.
13. Прагматизм як основа американської філософії освіти.

14. Соціал-конструктивізм і постмодернізм як філософія сучасної педагогічної освіти США.
15. Філософсько-освітні ідеї українських мислителів XVIII–XX століть.
16. Заснування та розвиток освітніх інституцій.
17. Наукові революції та співвідношення ідеалів раціональності.
18. Давньогрецький поліс та проблеми раціоналізації пізнавально-освітніх процесів.
19. Освітня проблематика в еліністичну епоху.
20. Проблеми освіти і знання у філософії мислителів епохи Відродження.
21. Критика пізнавальних претензій науки П. Фейерабендом з позицій «методологічного анархізму».
22. Філософія освіти американського прагматизму (Дж. Дьюї, Дж. Брунер).
23. Неопрагматизм як філософія сучасної американської освіти.
24. Сучасний стан розв'язання проблеми обґрунтування знання, основні філософські підходи до цієї проблеми.
25. Людиномірність процесу навчання в творчості Г. Сковороди та П. Юркевича.
26. Синергетика як нова стратегія освітньо-педагогічного пошуку.
27. Методологічний плюралізм як основа освітньої діяльності в постнекласичну добу.
28. Ідея університету. Докласичний, класичний та сучасний університет.
29. Управління освітою як філософська проблема.
30. Українська система вищої освіти: проблеми модернізації.
31. Дистанційна освіта як сутнісна складова інноваційної діяльності сучасного університету.
32. Традиція і інновація у сучасній освіті.
33. Проблема особистості і особистісного знання в соціальній філософії і філософії освіти.
34. Глобалізація та її значення для розвитку вищої освіти.
35. Забезпечення якості вищої освіти як центральне завдання освітніх реформ.
36. Автономії та академічні свободи, їх значення в житті університету.
37. Єдність освіти і науки як принцип діяльності університету.
38. Лідерство в концепції управління навчальними закладами.
39. Освіта в контексті процесів глобалізації.
40. Основні ознаки кризи сучасної освіти та шляхи її подолання.
41. Державна політика в галузі вищої освіти.
42. Освіта як об'єкт міждисциплінарних досліджень. Взаємозв'язок і межовий характер наук про освіту.
43. Освіта як процес самореалізації індивіда.